

BÀI 28

VẤN ĐỀ TỔ CHỨC LÃNH THỔ CÔNG NGHIỆP

I. Khái niệm

Tổ chức lãnh thổ công nghiệp là sự sắp xếp, phối hợp giữa các quá trình và cơ sở sản xuất công nghiệp trên một lãnh thổ nhất định để sử dụng hợp lý các nguồn lực sẵn có nhằm đạt hiệu quả cao về các mặt kinh tế, xã hội, môi trường.

II. Các nhân tố chủ yếu ảnh hưởng đến các hình thức tổ chức lãnh thổ công nghiệp

1. Các nhân tố bên trong

a. Vị trí địa lý

b. Tài nguyên thiên nhiên:

- Khoáng sản
- Nguồn nước
- Tài nguyên khác

c. Điều kiện kinh tế - xã hội:

- Dân cư và lao động
- Trung tâm kinh tế và mạng lưới đô thị
- Điều kiện khác như vốn, nguyên liệu ...

2. Nhân tố bên ngoài

a. Thị trường

b. Hợp tác quốc tế:

- Vốn
- Công nghệ
- Tổ chức quản lý

III. Các hình thức chủ yếu tổ chức lãnh thổ công nghiệp

1. Điểm công nghiệp

a. Khái niệm: Là hình thức tổ chức đơn giản nhất, trên đó gồm 1, 2, 3 xí nghiệp được phân bố ở nơi gần nguồn nguyên, nhiên liệu.

b. Đặc điểm:

- Gồm nhiều xí nghiệp phân bố lẻ tẻ, phân tán.
- Nằm cùng với một điểm dân cư.
- Phân công lao động về mặt địa lý, các xí nghiệp độc lập về kinh tế có công nghệ sản phẩm hoàn chỉnh.

2. Khu công nghiệp

a. Khái niệm: Là khu vực có ranh giới nhất định, có kết cấu hạn tầng tương đối tốt và sản phẩm có khả năng cạnh tranh trên thị trường quốc tế.

b. Đặc điểm:

- Có ranh giới rõ ràng.
- Vị trí địa lý thuận lợi, không có dân sinh sống.
- Tập trung nhiều các xí nghiệp công nghiệp, hợp tác sản xuất cao.
- Chi phí sản xuất thấp, các sản phẩm để tiêu dùng trong nước hoặc xuất khẩu.
- Được hưởng các chính sách ưu tiên của Nhà nước.

c. Qui mô:

- Diện tích 50ha trở lên đến vài trăm ha.

- Gồm nhiều xí nghiệp liên kết với nhau nên có số lượng công nhân nhiều và có tay nghề.

3. Trung tâm công nghiệp

a. Khái niệm: Là hình thức tổ chức lãnh thổ công nghiệp ở trình độ cao, là khu vực tập trung công nghiệp gắn với đô thị vừa và lớn.

b. Đặc điểm:

- Gồm nhiều điểm công nghiệp, khu công nghiệp có mối quan hệ chặt chẽ về qui trình, công nghệ.
- Có các xí nghiệp nòng cốt (hạt nhân), các xí nghiệp bổ trợ, phục vụ.
- Là nơi ứng dụng các thành tựu khoa học công nghệ tiên tiến.
- Nơi có cư dân sinh sống, cơ sở hạ tầng vật chất tương đối đồng bộ.

c. Qui mô:

- Qui mô lớn.
- Có tầm ảnh hưởng khá lớn đối với nền kinh tế của quốc gia đó.

Ví dụ: Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh...

4. Vùng công nghiệp

a. Khái niệm: Đây là hình thức cao nhất của tổ chức lãnh thổ công nghiệp.

Có hai loại:

- Vùng ngành: là tập hợp về lãnh thổ các xí nghiệp cùng loại => Đơn ngành.
- Vùng tổng hợp: gồm các xí nghiệp, cụm công nghiệp, khu công nghiệp, trung tâm công nghiệp có mối quan hệ chặt chẽ với nhau => Đa ngành.

b. Đặc điểm:

- bao gồm các hình thức tổ chức lãnh thổ công nghiệp khác nhau, có mối quan hệ mật thiết với nhau.
- Có ngành công nghiệp chủ chốt, chuyên môn hóa cao.
- Các ngành phục vụ bổ trợ.

c. Qui mô:

- Vùng công nghiệp phân bố trên một qui mô lãnh thổ rộng lớn.
- Có tầm ảnh hưởng lớn nền kinh tế trong nước và sức hút với khu vực và thế giới.